

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ορισμός της βίας κατά των γυναικών αντιστοιχεί στον ορισμό που υιοθετήθηκε το 1995 στην 4η Παγκόσμια Διάσκεψη Γυναικών.

Η βία κατά των γυναικών είναι η **έκφραση της ιστορικά διαπιστωμένης ανισότητας** στις **σχέσεις ισχύος** μεταξύ ανδρών και γυναικών που οδήγησε στην κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών και στις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, με αποτέλεσμα τη παρεμπόδιση της ανάπτυξής τους. (παρ. 113 και 118, πρόγραμμα Δράσης της Παγκόσμιας Διάσκεψης του ΟΗΕ, Πεκίνο, 1995).

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε με ψήφισμά της στις 20.12.1993 την υπ' αριθμό 48/104 Διακήρυξη για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών, στην οποία αναγνωρίστηκε η επείγουσα ανάγκη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών υπό το πρίσμα των αρχών της ισότητας, της ασφάλειας, της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας. Ειδικότερα, στη Διακήρυξη αναφέρεται ότι τα Κράτη – Μέλη οφείλουν να προωθήσουν την έρευνα και τη συλλογή στατιστικών στοιχείων για τα αίτια, τη φύση και τις επιπτώσεις της βίας κατά των γυναικών, καθώς και μέτρα πρόληψης και προστασίας των θυμάτων, ενώ, ορίστηκε και η έννοια της βίας κατά των γυναικών ως: **«κάθε πράξη βίας βάσει φύλλου, η οποία επιφέρει ή είναι πιθανό να επιφέρει σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο σε γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων και των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας είτε συμβαίνει στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή».**

Επομένως, ο όρος βία περιλαμβάνει:

- Τη βία μέσα στην οικογένεια (ενδοοικογενειακή βία)
- Τη βία γενικά μέσα στην κοινωνία (βιασμός, σεξουαλική κακοποίηση, σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία, trafficking/σωματεμπορία).

Η βία κατά των γυναικών εκδηλώνεται με την προσβολή της σωματικής τους ακεραιότητας, της γενετήσιας ελευθερίας τους και της ψυχικής και κοινωνικής τους υπόστασης. Τέτοιες συμπεριφορές καταγράφονται όχι μόνο στις αναπτυσσόμενες κοινωνίες, αλλά και σε χώρες που υποτίθεται ότι έχουν κατοχυρώσει και προασπίζουν το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Μάλιστα, παρά τη συστηματική κινητοποίηση Οργανώσεων, διεθνών Οργανισμών και ακτιβιστών σε όλο τον κόσμο, τα στατιστικά στοιχεία παραμένουν ανησυχητικά. Ενδεικτικά, μία στις τέσσερις γυναίκες πέφτει θύμα βίας κατά τη διάρκεια της ζωής της, ενώ το 30% των γυναικών σε σχέση δηλώνουν ότι τους έχει ασκηθεί κάποια μορφή βίας από τον σύντροφό τους. Στην καταπολέμηση τέτοιων φαινομένων συμβάλλει αναντίρρητα το

κατάλληλο νομικό πλαίσιο, καθώς και η δημιουργία δομών για την καταγγελία τους. Είναι γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό κρουσμάτων βίας δεν αποκαλύπτονται ποτέ από φόβο ή για κοινωνικούς λόγους.

Η βία κατά των γυναικών είναι μεγάλος κίνδυνος για τη δημόσια υγεία και σημαντική αιτία θανάτου και αναπηρίας για τις γυναίκες 16-44 ετών. Σε αναφορά της Παγκόσμιας Τράπεζας εκτιμάται ότι η βία κατά των γυναικών είναι τόσο σοβαρή αιτία θανάτου και ανικανότητας μεταξύ των γυναικών αναπαραγωγικής ηλικίας όσο ο καρκίνος. Πρόκειται για φαινόμενο διαδεδομένο σε όλες τις κοινωνίες και σε όλες τις κοινωνικές τάξεις, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης, το βαθμό πολιτικής σταθερότητας, τον πολιτισμό ή τη θρησκεία.

Μολονότι οι συζητήσεις, οι προσεγγίσεις ή απόψεις για τα όρια δράσης και παρέμβασης της πολιτείας, της τοπικής αυτοδιοίκησης, του γυναικείου κινήματος και της κοινωνίας των πολιτών διαφοροποιούνται ανά περιοχή ή χώρα, καθώς καθορίζονται από τα ιστορικά και κοινωνικό-οικονομικά συμφραζόμενα, μια σειρά από σημαντικές διαστάσεις της νομοθεσίας και των μεθόδων αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών μπορούν να οριστούν ως βασικές και να θεσμοθετηθούν ή ακόμα και να καθιερωθούν σε διαφορετικά πλαίσια. Πιο συγκεκριμένα, στην καταπολέμηση του εν λόγω φαινομένου, ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο κλήθηκε να παίξει η Ε.Ε η οποία εξέδωσε επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές, με τις οποίες υπενθυμίζει ότι οι τρεις αλληλοσυνδεόμενοι στόχοι στο θέμα της καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών είναι: **α)** η πρόληψη της βίας, **β)** η προστασία και η στήριξη των θυμάτων και **γ)** η δίωξη των δραστών αυτών των παραβάσεων.

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα με την απόφαση 1993/46 καταδίκασε οποιαδήποτε μορφή βίας και κυρίως αυτή, που έχει αποδέκτη της τις γυναίκες. Περαιτέρω, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, αφενός με το υπ' αριθμό 2003/44 ψήφισμά της, σχετικά με την ενσωμάτωση των δικαιωμάτων των γυναικών στο σύστημα του ΟΗΕ και αφετέρου με τα υπ' αριθμ. 2003/45 και 2005/41 ψηφίσματά της στις 23.4.2003 και 19.4.2005 αντίστοιχα για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, επιβεβαίωσε για ακόμη μια φορά την ανάγκη θέσπισης ενός νομοθετικού οπλοστασίου για την προστασία των γυναικών από τις εκδηλώσεις βίας των ανδρών και μεταξύ άλλων την ενίσχυση της οικονομικής τους ανεξαρτησίας, προκειμένου να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στα φαινόμενα βίαιης συμπεριφοράς.

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ με την απόφαση 58/147 για την εξάλειψη της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών της 19^{ης} Φεβρουαρίου 2004 προέβαλε την ανάγκη θεσμοποίησης από τα κράτη συγκεκριμένων νομοθετικών μέτρων για την ποινικοποίηση της βίας κατά των γυναικών και την εξασφάλιση παροχής βοήθειας στα θύματα. Παρόμοιας σημασίας είναι και η υιοθέτηση του ψηφίσματος στις 19

Δεκεμβρίου 2006 από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, με τίτλο «Εντατικοποίηση των πρασπαθειών για την εξάλειψη όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών» και επέστησε την προσοχή των Κρατών – Μελών στην προώθηση και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών αρχών των γυναικών.

Στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το θέμα της βίας εις βάρος των γυναικών συγκεκριμένα, αναφέρθηκε για πρώτη φορά στο πλαίσιο της ανακοίνωσης του 1996 σχετικά με τη σωματεμπορία γυναικών, μετά την οποία ξεκίνησε η πρωτοβουλία του προγράμματος «ΔΑΦΝΗ» το 1997, που αφορά στη διεξαγωγή μελετών με έμφαση στην εκδηλούμενη βία κατά των γυναικών. Ειδικότερα, η ΕΣΔΑ αποτέλεσε το πρώτο βήμα για την υλοποίηση της ανωτέρω πρωτοβουλίας, η οποία είναι το μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των ευάλωτων ομάδων.

Προς την κατεύθυνση της προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών και της εξάλειψης της βίας κατά των γυναικών κινήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία με ψήφισμά της το 1997 θέσπισε ένα σύνολο δράσεων (1997 – 2000). Κατόπιν, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με το ψήφισμά του στις 26 Νοεμβρίου 2009 σχετικά με την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών υπογράμμισε την ανάγκη να ληφθούν προληπτικά μέτρα με εκστρατείες ευαισθητοποίησης σχετικά με τις διάφορες μορφές, που μπορεί να προσλαμβάνει η βία κατά των γυναικών.

Παρά την ως άνω παράθεση των διεθνών κειμένων για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, κρίνω αναγκαίο να αναφερθεί πως κανένα νομοθέτημα και κανένα σύμφωνο δεν αρκούν από μόνα τους για την αντιμετώπιση του φαινομένου, αλλά θα πρέπει να ακολουθούνται παράλληλα και από την αλλαγή της κοινωνικής συνείδησης ανδρών και γυναικών.

2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΔΔΑ

Το εγχείρημα των Διεθνών Οργανισμών για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών ξεκίνησε ήδη από το 1975 και μετά με τις Διεθνείς Συνδιασκέψεις των ΗΕ για τη γυναίκα. Παρότι σε οικουμενικό επίπεδο έχει επιτευχθεί μεγάλο έργο (στα πλαίσια των ΗΕ), δεν υπάρχει ένα συμβατικό κείμενο που να εξασφαλίζει την προστασία των γυναικών από τη βία. Το κενό αυτό ήρθε να καλύψει η CEDAW Committee με την υιοθέτηση της Γενικής Σύστασης 19, **η οποία ορίζει την βία ως μορφή διάκρισης** ούτως ώστε να καλύπτεται από την Σύμβαση των Ηνωμένων εθνών για την Εξάλειψη κάθε μορφής Διακρίσεων κατά των Γυναικών. Σε περιφερειακό επίπεδο το έργο των Διεθνών Οργανισμών είναι πιο ολοκληρωμένο αφού διαθέτουν νομικά δεσμευτικά κείμενα για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών,

μηχανισμούς που ελέγχουν και προωθούν την εφαρμογή των κειμένων αυτών, αλλά και Δικαστήρια στα οποία μπορούν να γίνουν ατομικές και συλλογικές προσφυγές, τα οποία έχουν αναπτύξει μια πλούσια νομολογία που συμπληρώνει την προστασία των γυναικών από τη βία. Το σύστημα προστασίας του ΟΑΚ ήταν το πρώτο που σημείωσε αυτήν την πρόοδο, ωστόσο αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα στην πραγματική εφαρμογή των διεθνών προτύπων για την προστασία των γυναικών από τη βία.

Τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης υπέγραψαν στη Ρώμη την 4^η Νοεμβρίου του 1950 την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία τέθηκε σε ισχύ το Σεπτέμβριο του 1953. **Πρωταρχικός στόχος ήταν να γίνουν τα πρώτα βήματα για την ενίσχυση ορισμένων δικαιωμάτων.** Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί μία διεθνή πολυμερή σύμβαση με ιδιαίτερη σημασία, όχι μόνο επειδή εξαγγέλλεται μία σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, αλλά προβλέπονται τα όργανα και οι διαδικασίες εκείνες που είναι απαραίτητες για την προστασία αυτών των δικαιωμάτων. Έτσι, θεσπίστηκε ένα σύστημα δικαστικής προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων με τη σύσταση αρχικά Επιτροπής και μετά τη θέση σε ισχύ του 11^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, **δικαστηρίου ανεξάρτητου και αμερόληπτου**, το οποίο εντός ευλόγου προθεσμίας θα αποφασίσει για αστική ή ποινική υπόθεση. Το δικαστήριο αυτό θα εξετάσει τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, εξασφαλίζοντας μία δίκαιη δίκη, σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 6.1 ΕΣΔΑ, και θα αποφασίσει για το βάσιμο της προσφυγής εκδίδοντας δεσμευτική απόφαση. Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου **αποτελούν ένα απαραίτητο εργαλείο** για την προσέγγιση και ερμηνεία της Σύμβασης.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε υποθέσεις που πέραν των άλλων χωρών ήταν και η Ελλάδα διάδικος **αρχικά αφορούσαν κυρίως παραβιάσεις των δικαιωμάτων υπεράσπισης**, του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας και των περιουσιακών δικαιωμάτων. Σήμερα, το μεγαλύτερο ποσοστό των υποθέσεων αφορά παραβιάσεις του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ για το δικαίωμα στη χρηστή απονομή της δικαιοσύνης και ιδιαίτερα για ζητήματα μεγάλης διάρκειας της δίκης. Η ισχύς της ΕΣΔΑ στην Ευρώπη αλλά πρωτίστως στην Ελληνική Έννομη Τάξη είχε ως αποτέλεσμα αρχικά την περιορισμένη εφαρμογή και επίκληση της από τα Δικαστήρια. Στη συνέχεια, όμως, παρατηρήθηκε ότι η νομολογία τόσο των ξένων όσο και των ελληνικών δικαστηρίων και κυρίως των ανώτατων, να λαμβάνουν υπόψη τους τη σύμβαση και να αναφέρονται περισσότερο στη νομολογία του ΕΔΔΑ. Την τελευταία πάντως δεκαετία παρουσιάζεται μία διαφορετική τάση της νομολογίας, η οποία φαίνεται να επιστρέφει σε μία περίοδο επιφυλακτικότητας ως προς την αντιμετώπιση της ΕΣΔΑ από τα ανώτατα δικαστήρια.

Με τη θέση σε ισχύ του 11^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, την 1^η Νοεμβρίου 1998, ενοποιήθηκαν η Επιτροπή που μέχρι τότε εξέταζε προσφυγές και το Δικαστήριο, σε ένα σώμα και ενιαίο Δικαστήριο, ενώπιον του οποίου δύναται να προσφύγει άμεσα κάθε φυσικό πρόσωπο, μη κυβερνητική οργάνωση, ή ομάδα ατόμων. Η Επιτροπή των Υπουργών απώλεσε την αρμοδιότητα να ασχολείται με την ουσία των υποθέσεων, ενώ διατήρησε την αρμοδιότητα για την εκτέλεση των αποφάσεων και την συμμόρφωση των Κρατών με αυτές. Η συγχώνευση και η μετατροπή αυτή είχαν σκοπό να μπορεί το Δικαστήριο να εκδικάζει μεγαλύτερο αριθμό προσφυγών και να αποκτήσει ένα πιο ευέλικτο σχήμα ενόψει της εξαιρετικά μεγάλης αύξησης των καταθέσεων προσφυγών ενώπιον του.

Ούτε αυτό το μέτρο ήταν αρκετό για να μπορεί το ΕΔΔΑ να εκδικάζει τον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό από προσφυγές που κατατίθενται ενώπιον του σε εύλογο χρονικό διάστημα, καθόσον αφενός οι Ευρωπαίοι νομικοί και πολίτες εξοικειώθηκαν περισσότερο με την ύπαρξη και τη λειτουργία του Δικαστηρίου και αφετέρου το γόητρό του ανήλθε θεαματικά. Έτσι, την 1^η Ιουνίου 2010 τέθηκε σε ισχύ το 14^ο Πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ, σκοπός του οποίου είναι η βελτίωση της λειτουργίας του ΕΔΔΑ παρέχοντας τα απαραίτητα δικονομικά μέσα για την αποτελεσματικότερη και ταχύτερη εξέταση των προσφυγών. Οι αλλαγές που έθεσε το ανωτέρω Πρωτόκολλο συνίστανται α) στην απόρριψη των πλέον απαράδεκτων προσφυγών από σύνθεση μόνου Δικαστή, β) στην ανάθεση σε τριμελείς επιτροπές του έργου να κηρύσσουν παραδεκτές προσφυγές για τις οποίες υπάρχει πάγια νομολογία του Δικαστηρίου και να αποφαίνονται επί της ουσίας τους, γ) στην εισαγωγή νέου κριτηρίου παραδεκτού, όπου το Δικαστήριο υπό προϋποθέσεις θα μπορεί να κηρύσσει απαράδεκτη μία προσφυγή εάν κρίνει ότι ο προσφεύγων δεν έχει υποστεί σημαντική βλάβη.

Το Δικαστήριο καλείται κατ' αρχήν να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά. Η διαδικασία ενώπιον του ΕΔΔΑ είναι γραπτή και αρχικά δεν είναι απαραίτητη η αυτοπρόσωπη παρουσία του προσφεύγοντος, ενώ η εξέταση της υπόθεσης γίνεται **δωρεάν**. Το Δικαστήριο αποτελείται από δικαστές ισάριθμους με τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η θητεία των δικαστών είναι εννέα ετών, και κατά αυτό το χρονικό διάστημα δεν μπορούν να ασκούν καμία άλλη δραστηριότητα ασυμβίβαστη με τα καθήκοντά τους (άρθρα 20 επ. ΕΣΔΑ). Το ΕΔΔΑ εκδικάζει τόσο ατομικές όσο και διακρατικές προσφυγές (άρθρα 33 και 34 ΕΣΔΑ).

Το ΕΔΔΑ δεν λειτουργεί ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο για τις αποφάσεις που εκδίδουν τα εθνικά δικαστήρια. Για το λόγο αυτό **δεν μπορεί να ανατρέψει ή να τροποποιήσει τις αποφάσεις τους, ούτε να παρέμβει για λογαριασμό του προσφεύγοντος ενώπιον της δημόσιας αρχής.** Το Δικαστήριο έχει την αρμοδιότητα να επιδικάσει αποζημίωση στον προσφεύγοντα, εφόσον κρίνει ότι υφίσταται στη συγκεκριμένη περίπτωση παραβίαση της ΕΣΔΑ (άρθρο 41 ΕΣΔΑ). Τα κράτη – μέλη είναι υποχρεωμένα να συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου,

χρησιμοποιώντας κάθε πρόσφορο μέσο για την παύση της παραβίασης, την άρση των συνεπειών της και την παράλειψή της στο μέλλον (άρθρο 46 ΕΣΔΑ). Η απόφαση του Δικαστηρίου αφορά την προστασία όχι μόνο του προσφεύγοντος, αλλά και οποιουδήποτε τρίτου εμπίπτει στο πεδίο ισχύος της κριθείσης ως αντίθετης προς τη σύμβαση ρύθμισης της εθνικής έννομης τάξης.

Η ΕΣΔΑ προστατεύει, όπως αναφέραμε προηγουμένως, θεμελιώδεις ελευθερίες. Τα δύο αυτά κείμενα κατά μεγάλη πλειοψηφία προστατεύουν τα ίδια ατομικά δικαιώματα. Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες τα δύο νομοθετικά κείμενα, όπως αυτά ερμηνεύονται από το ΕΔΔΑ και τα εθνικά δικαστήρια, **δεν παρέχουν την ίδια προστασία.** Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε τις παρακάτω κατηγορίες περιπτώσεων κατά τις οποίες μπορεί να συγκριθεί το επίπεδο προστασίας: 1) Το ένα νομοθετικό κείμενο προβλέπει ανθρώπινο δικαίωμα που δεν προστατεύει το άλλο, 2) Το ένα νομοθετικό κείμενο επιφυλάσσει διαφορετική συμπεριφορά στο δικαιούχο του δικαιώματος από αυτή που προβλέπει το άλλο, 3) Το ένα νομοθετικό κείμενο προβλέπει διαφορετικούς δικαιούχους του ίδιου δικαιώματος. Με βάση λοιπόν αυτές τις περιπτώσεις θα εντοπίσουμε και θα αποσαφηνίσουμε ποια είναι ακριβώς η θέση της ΕΣΔΑ στην εκάστοτε εθνική έννομη τάξη, που προκύπτουν σημεία σύγκλισης και σημεία έντασης ή σύγκρουσης μεταξύ της Σύμβασης και του εκάστοτε Συντάγματος, και πως ερμηνεύει το ατομικό δικαίωμα σε κάθε εξεταζόμενη περίπτωση η νομολογία του ΕΔΔΑ.

Τα συνταγματικά δίκαια των κρατών – μελών της ΕΣΔΑ δίνουν διαφορετικές απαντήσεις στο θέμα των προϋποθέσεων της έγκυρης σύναψης διεθνών συνθηκών και συνακόλουθα της ισχύος των τελευταίων στο εσωτερικό δίκαιο. Γενικότερα, παρατηρούμε ότι η συμμόρφωση των κρατών προς τις διεθνείς τους υποχρεώσεις είναι δυνατό να επιτευχθεί με δύο διαφορετικούς τρόπους. **Ο πρώτος είναι η ενσωμάτωση της διεθνούς συνθήκης ως συνόλου στο εσωτερικό δίκαιο, και ο δεύτερος είναι η τροποποίηση ή κατάργηση των επιμέρους διατάξεων του εσωτερικού δικαίου που είναι αντίθετες προς τη συνθήκη, χωρίς η τελευταία να έχει ενσωματωθεί κάθε αυτή στην εθνική έννομη τάξη.** Η επιλογή ανάμεσα στις δύο αυτές δυνατότητες ανήκει στο κράτος, εκτός και αν η ίδια η συνθήκη επιτάσσει την ενσωμάτωσή της.

3. ΤΟ ΕΔΔΑ και οι εκδίκαση υποθέσεων βίας κατά των γυναικών

Τον μηχανισμό ελέγχου εφαρμογής της Σύμβασης της ΕΣΔΑ, αποτελεί το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το οποίο μέσα από την εκδίκαση διαφόρων υποθέσεων βίας κατά των γυναικών έχει ερμηνεύσει της διατάξεις της Σύμβασης με τέτοιο τρόπο, ώστε να απευθύνονται στην βία κατά των γυναικών. Με

τον τρόπο αυτό το Δικαστήριο συμβάλει στην πρόοδο σε περιφερειακό επίπεδο της προστασίας των γυναικών από τη βία. Πιο συγκεκριμένα, το ΕΔΔΑ μέσα από τη νομολογία του κατευθύνει τα κράτη να δημιουργήσουν την κατάλληλη ποινική νομοθεσία, να επανεξετάσουν και αναθεωρήσουν τους ήδη υπάρχοντες νόμους και πολιτικές και να παρακολουθούν τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η νομοθεσία. **Η δικαστική απόφαση είναι επικουρική προς τα εθνικά δικαστήρια.** Η δικαστική διαδικασία που προβλέπεται προσδίδει μια δυναμική στην ΕΣΔΑ και στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το Δικαστήριο ελέγχει την εφαρμογή της Σύμβασης και βγάζει **δεσμευτικές για τα κράτη – μέλη αποφάσεις** δημιουργώντας κάποια **πρότυπα** για τον τρόπο ερμηνείας της ΕΣΔΑ και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα 47 κράτη του Οργανισμού.

Με τον τρόπο αυτό το ΕΔΔΑ, ζητά από τα κράτη με το άρθρο 3 της Σύμβασης, αλλά και την υποχρέωση να εξασφαλίζονται σε όλους τα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες, την οποία έχει εξετάσει στην νομολογία του, να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι τα άτομα υπό τη δικαιοδοσία του δεν θα υπόκεινται σε βασανιστήρια, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Αυτό περιλαμβάνει την κακομεταχείριση που διαπράττεται από ιδιώτες. Παιδιά και άλλα ευπαθή άτομα δικαιούνται την προστασία του κράτους υπό την μορφή της αποτελεσματικής αποτροπής ενάντια σε τέτοιες σοβαρές παραβιάσεις της προσωπικής ακεραιότητας.

Η ΕΣΔΑ λοιπόν, περιλαμβάνει προβλέψεις για τα βασανιστήρια, την ελευθερία και την ασφάλεια του ατόμου, την προστασία της ιδιωτικής ζωής και την αρχή της μη διάκρισης. **Πιο συγκεκριμένα, δύο προβλέψεις της ΕΣΔΑ έχουν μελετηθεί σαν να αναφέρονται έμμεσα και στην βία κατά των γυναικών.** Το άρθρο 3 για την απαγόρευση των βασανιστηρίων και το άρθρο 8 για το δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, το οποίο επιτρέπει ωστόσο κάποιες επεμβάσεις από το κράτος υπό συγκεκριμένες συνθήκες.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης: «κανείς δεν θα υπόκειται σε βασανιστήρια, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία». Το Δικαστήριο έχει ασχοληθεί κυρίως με θέματα της ακεραιότητας των γυναικών και το δικαίωμα να είναι ελεύθερες από τη βία, τα οποία αποκρυσταλλώνονται στο άρθρο 8 της ΕΔΔΑ, το οποίο επικεντρώνεται στο δικαίωμα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου «καθένας έχει το δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του», ενώ σύμφωνα με την παράγραφο 2 «κατά την ενάσκηση αυτού του δικαιώματος δεν επιτρέπεται παρέμβαση δημόσιας αρχής, παρά μόνον εφόσον είναι σύμφωνη με το νόμο και είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία για λόγους εθνικής ασφάλειας, δημόσιας ασφάλειας ή οικονομικής ευημερίας της χώρας, για την αποτροπή των

εκτροπών ή του εγκλήματος, για την προστασία της υγείας ή των ηθών, ή για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων».

Δικαστικές Υποθέσεις

Την τελευταία δεκαετία το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει σταδιακά μέσω της νομολογίας του αναπληρώσει το κενό της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και θα σας αναφέρω μερικές από τις σημαντικότερες αποφάσεις του ΕΔΔΑ, οι οποίες ερμήνευσαν τα άρθρα της ΕΣΔΑ και συγκεκριμένα τα άρθρα 3 και 8, τα οποία μεταξύ άλλων αναφέρονται και στο θέμα της βίας κατά των γυναικών, συμβάλλοντας έτσι στην προστασία των γυναικών από τη βία.

Η πρόοδος η οποία φαίνεται πως έχει σημειωθεί στην **ανάπτυξη προτύπων** για την εξασφάλιση καλύτερης προστασίας για τις γυναίκες από τη βία μπορεί να ανιχνευθεί από την απόφαση M.C. κατά Βουλγαρίας, κατά την οποία το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η έλλειψη συναίνεσης είναι το συστατικό στοιχείο αναγνώρισης των περιπτώσεων βιασμού και σημείωσε ότι η θέσπιση του στοιχείου της **έλλειψης συναίνεσης δεν απαιτεί κατ' ανάγκη απόδειξη σωματικής βίας**. Αποφάνθηκε λοιπόν, ότι οι «θετικές υποχρεώσεις είναι εγγενείς, όσον αφορά το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής» υπό το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ.

Εξέδωσε επίσης, την **πρώτη απόφαση** για την παράνομη διακίνηση προσώπων, υπόθεση Rantsev κατά της Ρωσίας και της Κύπρου, καθώς και την απόφαση σχετικά με τα κατάλληλα μέτρα προστασίας που πρέπει να παρέχονται στις γυναίκες που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της βίας και του κοινωνικού αποκλεισμού, εξαιτίας της **μη συμμόρφωσής τους προς τα παραδοσιακά πρότυπα** που επιβάλλονται από την κοινωνία τους στην υπόθεση N. κατά Σουηδίας.

Ένας τομέας στον οποίο η **ανάπτυξη των προτύπων** της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα υπήρξε **ιδιαίτερα εντυπωσιακή** είναι η προστασία των γυναικών από την ενδοοικογενειακή βία, η οποία ενώ πριν αντιμετωπιζόταν κατά κύριο λόγο ως ιδιωτική πράξη, και ως εκ τούτου είχε ως αποτέλεσμα την ατιμωρησία, πλέον αντιμετωπίζεται **ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**, την οποία τα κράτη πρέπει να αντιμετωπίσουν και εξαλείψουν.

Η **απόφαση – ορόσημο** του Δικαστηρίου στην υπόθεση Oruz κατά Τουρκίας υπογράμμισε την **ειδική υποχρέωση** των κρατών να ενεργούν για την αποτροπή της βίας λόγω φύλλου και αποφάσισε ότι το εναγόμενο κράτος παραβίασε την υποχρέωση του να παρέχει προστασία από την οικογενειακή βία στην αιτούσα. Στην εν λόγω υπόθεση η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ότι η Τουρκία παραβίασε την ΕΣΔΑ αποτυγχάνοντας να λάβει δράση κατά του συζύγου της, ο οποίος επανειλημμένα υπέβαλε αυτήν και τη μητέρα της σε ακραίες μορφές βίας και τελικά σκότωσε την

μητέρα της. Η υπόθεση υπέβαλε και ανάδειξε, ότι τα κράτη πρέπει να έχουν θετικές υποχρεώσεις ως προς την λήψη κατάλληλων μέτρων για να προστατεύσουν τα άτομα από την ενδοοικογενειακή βία. Το δικαστήριο αποφάσισε ότι υπήρχε παραβίαση του δικαιώματος στη ζωή (άρθρο 2), του δικαιώματος της ελευθερίας από τα βασανιστήρια, την απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (άρθρο 3) και **για πρώτη φορά σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας παραβίαση του δικαιώματος στην ίση προστασία και απόλαυση των δικαιωμάτων που συμπεριλαμβάνονται στη σύμβαση (άρθρο 14)**. Με την υπόθεση αυτή δόθηκε απάντηση στη μακροχρόνια συζήτηση σχετικά με το επιχείρημα ότι **η ενδοοικογενειακή βία σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να συνιστά μια μορφή βασανιστηρίων ή κακομεταχείρισης**.

Το Δικαστήριο, κατά την εξέταση της υπόθεσης, έλαβε υπόψη του τρεις βασικές πτυχές της ενδοοικογενειακής βίας, που καθόρισαν την τελική απόφαση της. Εξέτασε τις επιπτώσεις και την έκταση της ενδοοικογενειακής βίας, τον ιστορικό χαρακτηρισμό της ως ένα θέμα που ανήκει στην ιδιωτική σφαίρα και τις επακόλουθες συνέπειες αυτού, καθώς και τις ιδιαίτερες προκλήσεις που τίθενται σε κάθε αποτελεσματική νομική απάντηση σε αυτή τη μη διακριτή και σύνθετη μορφή βίας. Η απόφαση ορίζει τη φύση και την έκταση των υποχρεώσεων του κράτους σε σχέση με τη βία στην οικογένεια. Υπογράμμισε την ενδοοικογενειακή βία ως **θέμα δημοσίου ενδιαφέροντος που απαιτεί την αποτελεσματική κρατική δράση**, συμπεριλαμβανομένης της σαφούς υποχρέωσης του κράτους να ποινικοποιήσει κάθε συμπεριφορά που ισοδυναμεί με παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης. Το δικαστήριο εξέτασε το διεθνές πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βάση του οποίου, οι υποχρεώσεις του κράτους για την προστασία και την αποτελεσματική διερεύνηση, δίωξη και τιμωρία των δραστών θα πρέπει να εξετάζεται στο συγκεκριμένο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας και τόνισε ότι η υποχρέωση για τη δίωξη των δραστών προϋποθέτει ότι η διαδικασία της ποινικής δικαιοσύνης θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των θυμάτων και ότι το βάρος της απόδειξης και η ευθύνη έναρξης της παραπάνω διαδικασίας **δεν** μπορεί να εναποτίθεται στα θύματα.

Σε εφαρμογή του άρθρου 3 το Δικαστήριο επέκρινε το ποινικό δίκαιο του εναγόμενου κράτους, το οποίο έκρινε ότι **δεν έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα** προκειμένου να εξασφαλίσει αποτελεσματικά την πρόληψη της βίας κατά των αιτούντων. Επέκρινε επίσης, την ευρεία αδράνεια εκ μέρους της αστυνομίας και των εισαγγελέων ως προς την ανταπόκριση σε αυτές τις καταγγελίες και διαπιστώθηκε ότι έτσι συνέβαλαν στην ατιμωρησία του επιτιθέμενου σε αυτή την υπόθεση. Επίσης τονίζονται οι παράγοντες που τα κράτη θα πρέπει να λάβουν υπόψη κατά την παρέμβαση σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας και αναφέρεται, μεταξύ άλλων η σοβαρότητα της παράβασης όταν ένα όπλο έχει χρησιμοποιηθεί, ο αριθμός και η φύση των απειλών και η προμελέτη της πράξης βίας, οι συνέπειες για τα παιδιά που ζουν στο σπίτι και το προηγούμενο ιστορικό του υποτιθέμενου δράστη.

Το ΕΔΔΑ είχε μια ακόμη ευκαιρία να εξετάσει την ενδοοικογενειακή βία στο πλαίσιο του άρθρου 3 της Σύμβασης στην υπόθεση Α. κατά Κροατίας. Στην υπόθεση αυτή, η αιτούσα **υπέστη κατ' επανάληψη βία, τόσο λεκτική όσο και φυσική**, στα χέρια του συζύγου της, με αποτέλεσμα σοβαρούς τραυματισμούς. Η κακοποίηση συχνά λάμβανε χώρα ενώπιον της κόρης της προσφεύγουσας και σε μερικές περιπτώσεις στρεφόταν εναντίον αυτής. Η παθούσα άσκησε προσφυγή για πλήθος διαφορετικών περιπτώσεων, οι οποίες οδήγησαν σε διάφορες αποφάσεις. Το δικαστήριο διαπίστωσε την αποτυχία των αρχών να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά και στο σύνολό τους τις πράξεις βίας και τον εκφοβισμό και έκρινε ότι το εναγόμενο κράτος απέτυχε να εκπληρώσει τις θετικές υποχρεώσεις του για την προστασία της προσφεύγουσας από την ενδοοικογενειακή βία, καθώς πολυάριθμα διακριτά μέτρα τα οποία διατάχθηκαν από τα εθνικά δικαστήρια, συμπεριλαμβανομένων της προδικαστικής κράτησης, της ψυχιατρικής θεραπείας, της έκδοσης περιοριστικών μέτρων και μια ποινή φυλάκισης, δεν εκτελέστηκαν σωστά.

Αν και στην υπόθεση ενίσχυσε το επιχείρημα των θετικών υποχρεώσεων των κρατών να παρέχουν αποτελεσματική προστασία από την ενδοοικογενειακή βία βάση του άρθρου 8, το Δικαστήριο έχασε την ευκαιρία να αξιοποιήσει το προηγούμενο της υπόθεσης Οριζ, σχετικά με την αντιμετώπιση της οικογενειακής βίας ως παραβίαση του άρθρου 3 και κατά συνέπεια, να διευκρινίσει τις συνθήκες υπό τις οποίες το άρθρο 3 έχει ισχύ. Το δικαστήριο δεν ισχυρίστηκε ότι η περίπτωση της προσφεύγουσας δεν ήταν αρκετά σοβαρή ώστε να εξεταστεί υπό το άρθρο 3, ωστόσο, **απέφυγε σκόπιμα οποιαδήποτε περαιτέρω** ανάλυση του θέματος της ενεργοποίησης του άρθρου 3 και επέλεξε να εξετάσει τη συμμόρφωση του εναγόμενου κράτους με τις υποχρεώσεις που υπέχει το άρθρο 8. Η αποτυχία στην υπόθεση αυτή έγκειται στο γεγονός ότι υπό το άρθρο 3 το κράτος είναι υποχρεωμένο να λάβει μέτρα προστασίας ενεργώντας αυτεπάγγελα, ενώ κατά το άρθρο 8 η εκτίμηση του ζητήματος βρίσκεται στην ευχέρεια του κράτους.

Η υπόθεση Κοντρονα κατά Σλοβακίας ήταν μια απόφαση **ορόσημο** για την προστασία των γυναικών από τη βία στην ιδιωτική σφαίρα. Η προσφεύγουσα είχε υποστεί ψυχολογική και φυσική βία από τον σύζυγό της. Παρά τις αναφορές στις αστυνομικές αρχές, το κράτος απέτυχε να αποδώσει ποινικές κατηγορίες ή να διερευνήσει τις καταγγελίες. Τελικά ο σύζυγός της προσφεύγουσας απήγαγε τα παιδιά τους, τα πυροβόλησε και μετά αυτοκτόνησε, ώρες πριν οι αρχές προβούν σε έρευνα για τα παιδιά. Το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το κράτος έχει θετικές υποχρεώσεις να λαμβάνει προληπτικά μέτρα για να προστατεύσει τα παιδιά. Το αποτέλεσμα αυτής της παράλειψης ήταν ο θάνατος των παιδιών.

Η υπόθεση της Hajduona κατά Σλοβακίας αφορούσε επανειλημμένες απειλές εις βάρος της προσφεύγουσας από τον τότε σύζυγό της, οι οποίες αποτέλεσαν και τη

βάση της καταγγελίας της προσφεύγουσας σύμφωνα με το άρθρο 8. Ασκήθηκε εις βάρος του πρώην συζύγου της ποινική δίωξη, η οποία κατέληξε στην καταδίκη του. Το εσωτερικό δικαστήριο αποφάσισε να μην επιβάλει ποινή στερητική της ελευθερίας και αντί αυτού συνέστησε νοσηλεία σε ψυχιατρική μονάδα. Η νοσηλεία δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ και όταν ο παραβάτης **αφέθηκε ελεύθερος έσπευσε να απειλήσει εκ νέου την πρώην σύζυγο του και τον δικηγόρο αυτής.**

Κατά την εξέταση της αιτούσας το Δικαστήριο διέκρινε μεταξύ αυτής και υποθέσεων όπως η Kontrona κατά Σλοβακίας και η Oruz, όπου η ενδοοικογενειακή βία είχε, σε κάθε περίπτωση, **ως αποτέλεσμα το θάνατο.** Στην υπόθεση αυτή το δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 8 σχετικά με τις θετικές υποχρεώσεις του κράτους, βασιζόμενο στις απειλές κατά της προσφεύγουσας.

Το Δικαστήριο σημείωσε ότι η αδράνεια και η απραξία των αρχών ήταν αυτή που επέτρεψε τις απειλές αποτυγχάνοντας να εκπληρώσουν την υποχρέωσή τους να λάβουν τα δέοντα προληπτικά μέτρα. Το Δικαστήριο υπογράμμισε τον πραγματικό κίνδυνο που παραμόνευε για μελλοντική σωματική βία επισημαίνοντας ότι η γνώση από τις αρχές προηγούμενων περιστατικών θα έπρεπε να οδηγήσει στην αποτελεσματική ενεργοποίησή τους. Η **απόφαση αυτή είναι σημαντική διότι επεκτείνει την προστασία του άρθρου 8 τόσο όσον αφορά τα άτομα που βρίσκονται υπό την απειλή της ενδοοικογενειακής βίας, όταν η βία δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί, όσο και τις θετικές υποχρεώσεις των κρατών να προλαβαίνουν τέτοιες ενέργειες μέσω των κρατικών αρχών τους.**

Στην υπόθεση X και Y κατά των Κάτω Χωρών το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών απέτυχε να παρέχει «πρακτική και αποτελεσματική προστασία» για την διανοητικά ανάπηρη γυναίκα, η οποία είχε κακοποιηθεί σεξουαλικά. Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 (δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής ζωής), τονίζοντας ότι ήταν «απαραίτητο» για το ποινικό σύστημα των Κάτω Χωρών να παρέχει ένα πιο αποτελεσματικό αποτρεπτικό μέσο σε τέτοιου είδους περιπτώσεις.

Ένα από τα διλλήματα που αντιμετωπίζουν τα κράτη είναι το πώς μπορούν να προστατεύσουν το δικαίωμα του ατόμου στην ιδιωτική ζωή και ταυτόχρονα το δικαίωμα της γυναίκας να είναι ελεύθερη από την ενδοοικογενειακή βία. Στην υπόθεση **Benavqua και S. κατά Βουλγαρίας,** το δικαστήριο αναφέρθηκε σε αυτήν την **ισορροπία** και αποφάνθηκε ότι το κράτος πρέπει να λάβει θετικά μέτρα προκειμένου να προστατέψει την ουσία του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή ενός ατόμου υπό το άρθρο 8. Η προσφεύγουσα σε αυτή την υπόθεση είχε ξυλοκοπηθεί από τον σύζυγό της, αλλά οι αρχές αρνήθηκαν να επέμβουν. Το κράτος υποστήριξε ότι ήταν υποχρεωμένο υπό το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ να σεβαστεί το δικαίωμά του συζύγου της προσφεύγουσας στην ιδιωτική ζωή. Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι το άρθρο 8 της

Σύμβασης δεν δημιουργεί μόνο αρνητικές αλλά και θετικές υποχρεώσεις προκειμένου να εξασφαλιστεί από την προσφεύγουσα των δικαιωμάτων που απορρέουν από το εν λόγω άρθρο.

Στην υπόθεση E.S και άλλοι κατά Σλοβακίας, κατά την οποία το 2001, η προσφεύγουσα άφησε τον σύζυγό της και κατέθεσε μήνυση εναντίον του για κακομεταχείριση της ίδιας και των παιδιών της και τη σεξουαλική κακοποίηση μιας από τις κόρες τους. Ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε για τη βία και τη σεξουαλική κακοποίηση δύο χρόνια αργότερα και το αίτημα της προσφεύγουσας για την υποχρέωση αυτού να εγκαταλείψει το σπίτι τους απορρίφθηκε, αφού το δικαστήριο έκρινε ότι δεν είχε την εξουσία να περιορίσει την πρόσβαση του συζύγου της στην ιδιοκτησία του.

Η αιτούσα και τα παιδιά της ως εκ τούτου αναγκάστηκαν να μετακινηθούν μακριά από τους φίλους και την οικογένειά τους. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η Σλοβακία είχε αποτύχει να παρέχει στην προσφεύγουσα και τα παιδιά της την απαιτούμενη άμεση προστασία από τη βία του συζύγου της, κατά παράβαση του άρθρου 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης) και 8 (δικαίωμα σεβασμού στην ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής).

Η υπόθεση Valiuliene κατά Λιθουανίας αφορούσε την καταγγελία από μια γυναίκα που ήταν θύμα ενδοοικογενειακής βίας για την αδυναμία των αρχών να ερευνήσουν τους ισχυρισμούς της για κακή μεταχείριση και να αναγκάσουν τον σύντροφό της να λογοδοτήσει. Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 (απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης), αφού οι αρχές ποινικής δίωξης στην περίπτωση της προσφεύγουσας δεν είχαν παράσχει επαρκή προστασία έναντι των πράξεων της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς υπήρξαν καθυστερήσεις στην ποινική έρευνα και ο εισαγγελέας αποφάσισε να διακόψει την έρευνα.

Η υπόθεση Eremia και λοιποί κατά της Δημοκρατίας της Μολδαβίας αφορούσε την καταγγελία από την κα. Eremia και τις δύο κόρες της σχετικά με την αδυναμία των αρχών της Μολδαβίας για την προστασία τους από τη βίαιη και βάνουση συμπεριφορά του συζύγου και πατέρα τους, ο οποίος ήταν **αστυνομικός**. Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 σε σχέση με την κα. Eremia, παραβίαση του άρθρου 8 σε σχέση με τις δύο κόρες της και παραβίαση του άρθρου 14 (απαγόρευση των διακρίσεων) σε συνδυασμό με το άρθρο 3 όσον αφορά τη μητέρα. Το Δικαστήριο έκρινε, ότι παρά τη γνώση των αρχών για τις πράξεις αυτές, αυτές παρέλειψαν να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα κατά του συζύγου της και δεν είχαν ληφθεί μέτρα για να αποφευχθεί η επανάληψη τέτοιου είδους συμπεριφορών. Το Δικαστήριο εκτίμησε ότι η στάση των αρχών, που παρέβλεψαν τη βία, **συνιστούσε διάκριση έναντι της κα Eremia ως γυναίκας.**

Στην υπόθεση Aydin κατά Τουρκίας, κατά την οποία η προσφεύγουσα, μια νεαρή Τουρκάλα κουρδικής καταγωγής (ηλικίας 17 ετών κατά τον κρίσιμο χρόνο) συνελήφθη χωρίς καμία εξήγηση και τέθηκε μαζί με δύο άλλα μέλη της οικογένειάς της σε κράτηση. Ήταν με δεμένα τα μάτια, υπέστη ξυλοδαρμό και βιάστηκε από ένα μέλος της των δυνάμεων ασφαλείας και στη συνέχεια ξυλοκοπήθηκε από έτερους αστυνομικούς. Η μεταγενέστερη ιατρική εξέταση από γιατρό, ο οποίος δεν είχε ασχοληθεί ποτέ πριν με υπόθεση βιασμού, διέγνωσε ότι ο παρθενικός της υμένας ήταν σκισμένος και είχε εκτεταμένους μώλωπες στους μηρούς της. Εκείνη ισχυρίστηκε ακόμη ότι η οικογένειά της είχε δεχτεί απειλές και παρενόχληση από τις αρχές προκειμένου να αναγκαστούν να αποσύρουν τις καταγγελίες ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το Δικαστήριο τόνισε ότι ο βιασμός κρατούμενου από ένα επίσημο υπάλληλο του κράτους έπρεπε να θεωρηθεί ιδιαίτερα σοβαρή και αποτρόπαια μορφή κακομεταχείρισης που άφησε βαθιά ψυχολογικά τραύματα στο θύμα. Η αιτούσα ένιωσε απαξιωμένη και υπέστη τόσο σωματική όσο και ψυχολογική βλάβη, ως αποτέλεσμα της σεξουαλικής επίθεσης. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι τόσο η συσσώρευση των πράξεων της σωματικής και ψυχικής βίας σε βάρος της προσφεύγουσας, όσο και η ιδιαίτερα σκληρή πράξη του βιασμού, στην οποία υποβλήθηκε **ισοδυναμούσαν με βασανιστήρια**, κατά παράβαση του άρθρου 3. Επιπλέον η πράξη του βιασμού από υπάλληλο του κράτους κατά ενός ατόμου υπό κράτηση, απαιτεί το θύμα να εξεταστεί με την απαραίτητη ευαισθησία από ανεξάρτητους γιατρούς με σχετική τεχνογνωσία. Αυτό δεν συνέβη, καθιστώντας την έρευνα ελλιπή και αρνήθηκε έτσι στην προσφεύγουσα η πρόσβαση σε αποζημίωση, κατά παράβαση του άρθρου 13 (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής).

Επίλογος

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η νομολογία του ΕΔΔΑ ως ανωτέρω προελέχθη, προωθούν την προστασία των γυναικών από τη βία με τη δεσμευτικότητά της.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν με νομικά και άλλα μέτρα ότι οι έρευνες και οι δικαστικές διαδικασίες θα διεξάγονται χωρίς καθυστερήσεις και θα λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλλου και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Προκειμένου να παρέχουν συντονισμένη ασφάλεια και υποστήριξη οι σχετικές αρχές θα πρέπει να αξιολογούν και να διαχειρίζονται αναλόγως την εκάστοτε υπόθεση και να διάτασσουν χωρίς εμπόδια έκτακτα απαγορευτικά, περιοριστικά ή προστατευτικά μέτρα.

Η βία κατά των γυναικών είναι αποτέλεσμα του πολιτισμού, της κουλτούρας, της θρησκείας, των κοινωνικών προτύπων, της παράδοσης και των εθιμικών πρακτικών των κοινωνιών του εκάστοτε κράτους. Για την καταπολέμησή της είναι αναγκαία η

ριζική αλλαγή της νοοτροπίας που έχει καλλιεργηθεί ιστορικά από όλους τους παραπάνω παράγοντες και έχει πλέον κατεστημένο. Χρήζει ανάγκης η συμβολή όχι μόνο του κράτους, αλλά και όλων των υποκειμένων του, των πολιτών, των κρατικών φορέων, όλων των θεσμών όπως κοινωνικών, πολιτικών, εκπαιδευτικών, πολιτισμικών αλλά και διάφορων κυβερνητικών ή μη οργανώσεων.

Πέρα λοιπόν από τη βούληση την οποία πρέπει να επιδείξουν τα ανωτέρω υποκείμενα, χρειάζονται χρόνιες προσπάθειες ώστε να επέλθει αυτή η αλλαγή. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος που στις περισσότερες προσπάθειες σε διεθνές επίπεδο όσον αφορά την διεξαγωγή εκστρατειών και προγραμμάτων αλλά και την υιοθέτηση διεθνών πράξεων, το μεγαλύτερο βάρος δίνεται στην εκπαίδευση και την ενημέρωση για τις διαστάσεις και το χαρακτήρα του εν λόγω προβλήματος.